

Hakkâri Şemdinli İlçesi Goman Dağı Kırsalında Yaşanan Çatışmalara İlişkin Araştırma-İnceleme Ön Raporu

MAZLUMDER HAKKÂRİ ŞUBESİ 01 AĞUSTOS 2012

AMAÇ:

Hakkari Şemdinli ilçesi Goman dağı bölgesinde TSK ve PKK arasında 23 Temmuz 2012 tarihinden itibaren devam eden çatışmalar hakkında bilgi edinmek, boşaldığı iddia edilen yerleşim yerleri ve göç eden insanların durumunu yerinde tespit etmek ve yaşam hakkı ihlali ile ilgili iddiaları araştırmak ve incelemek

HEYETİN OLUŞUMU:

Hakkari Şemdinli ilçesi Goman dağı bölgesinde TSK ve PKK arasında 23 Temmuz 2012 tarihinden itibaren devam eden çatışmalar hakkında bilgi edinmek amacıyla Mazlumder Hakkari Şube Başkanı Cengiz ŞEN, Mazlumder Hakkari Şubesi Başkan Yardımcısı Yaşar KAPLAN ve Mazlumder GYK Üyesi Sabiha ÜNLÜ'den oluşan heyetimiz olay yerinde incelemeler yapmak üzere 01 Ağustos 2012 tarihinde bölgeye hareket etmiştir.

OLAY YERİ:

Hakkari Şemdinli ilçesi Goman Dağı Bölgesi, Günyazı (Qelaşk) Köyü Yiğitler (Nêrkole) mezarası ve Bağlar (Nehri) köyü kırsalıdır.

OLAYIN ÖZETİ:

23 Temmuz 2012 tarihinde saat öğlen 12:00 civarlarında Şemdinli- Derecik yolunun 10. km'sinde PKK militanları kimlik kontrolü eylemi yapmıştır. Belli bir müddetten sonra kontrolleri yapılan vatandaşlar serbest bırakılmıştır. 24 Temmuz 2012 tarihinde aynı saatlerde ve aynı mevkide PKK militanları tarafından tekrar kimlik kontrolü eylemi yapılmıştır. Aynı gün saat 15.00-16.00 civarında kimlik kontrolü sona erdirilmiştir. Hemen olayın akabinde güvenlik güçleri ve PKK militanları arasında çatışmalar başlamıştır. Çatışmalar geniş bir bölgeye yayılmıştır. Çatışma bölgesinde savaş uçaklarının bombardımanı ve obüs toplarından dolayı bölgedeki köy ve mezralarda yaşayan vatandaşlar büyük bir korku ve panik yaşamışlardır. Atılan bombaların kendilerine isabet etmesinden korkan vatandaşlar, yerleşim bölgelerini can havliyle terk etmiş, değerli mal ve eşyaları ile hayvanlarının büyük çoğunluğunu köylerinde bırakmak zorunda kalmışlardır.

Çatışmalar bugün itibari ile (1 Ağustos) devam etmektedir. İncelemelerimiz sırasında çatışma sesleri heyetimiz tarafından da müşahede edilmiştir. Şemdinli- Derecik karayolu güvenlik gerekçesiyle kapatılmıştır. Çatışmalardan dolayı tahrip olan elektrik hatlarından Derecik bölgesine elektrik hizmeti halen verilememektedir.

YETKİLİLER VE VATANDAŞLAR İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER:

A- Şemdinli Belediye Başkanı: Av. Sedat TÖRE:

"23-24 Temmuz 2012 tarihinde saat öğlen 12:00 civarlarında Şemdinli- Derecik yolu 10. Km. civarında PKK militanları kimlik kontrolü eylemi yapmıştır. Eylemde herhangi bir

alikoyma hadisesi gerçekleşmemiştir. 24 Temmuz 2012 tarihinde aynı saatlerde ve aynı mevkide PKK militanları tarafından yeniden kimlik kontrolü eylemi yapılmıştır. Bu eylem yaklaşık üç, dört saat sürmüştür. PKK militanları eylemlerini sonlandırdıktan sonra çatışma çıkmıştır. Bağlar köyü civarında çatışmalar sürmüştür. Yoğunlaşan çatışmalar şu ana kadar devam etmekte ve silah sesleri susmamaktadır. Burada basına yansıdığı kadarıyla o bölgede dört PKK gerillasının cesedinin olduğu bilinmektedir. Aileleri savcılığa başvuru yapmış, Savcılık jandarmaya müzekkere düzenlemiş, cevabi müzekkerede bölgede çatışmaların sürdüğü güvenlik olmadığı gerekçesiyle ulaşımın gerçekleşemeyeceği, dolayısıyla ailelerin taleplerinin karşılanmasının mümkün olamayacağı bildirilmiştir.

Cenaze sahiplerinin göç eden ailelerle yaptığı görüşmelerde çatışma noktaları tespit edilmeye çalışılmış cenazelerin nerede bulunduğunu aileler öğrenmeye çalışmıştır. Şu anda çatışma bölgesinde dört gerillanın cenazesi vardır. Ve muhtemelen cenazelerin Malatya'ya gönderildiğine dair basına yansıyan haberler gerçeği yansıtmamaktadır.

Çatışmaların sürmesi üzerine bölgede üç dört mezra boşaldı. Bugün itibariyle boşalan mezra sayısı Zorgrçit (Kerketê) mezarası ile birlikte beşe çıktı. Bu mezralardan dört tanesi tamamen boşalmış durumdayken, biri bugün itibariyle boşalmaya devam ediyor. Yiğitler (Aşağı Yiğitler, Orta Yiğitler ve Yukarı Yiğitler) mezarasında 26 hane köyü boşaltmış bulunmaktadır. Çem mezarasında da 13 hane köyü boşalttı. Zor Geçit mezarasının üçte ikisi köyü boşaltmış kalan kısmı da köyü boşaltmaya hazırlanmaktadır. Köylüler sürekli çatışma ortamında can güvenlikleri olmadığından kendi inisiyatifleri ile köylerini boşaltmak zorunda kalmışlardır. Şemdinli'de herhangi bir sosyal tesis olmadığı için gelen köylüler Şemdinli'deki akrabalarının yanına sığınmışlardır. Encümenlik bünyesinde 31 Temmuz itibariyle kriz masası oluşturduk. Muhtarları kaymakamlık makamıyla görüştüler. Kaymakamlık iki üç gün daha sabretmelerini çatışmanın seyrine göre bir şey yapacaklarını bildirmiş. İkamet ettireceğimiz konut bulunmamaktadır. Diğer ihtiyaçlarının karşılanması yönünde çalışmalarımız var. Çünkü köylüler köylerini can havliyle terk ettikleri için yanlarına hiçbir şey almamışlar. Yani çocuğa yedek elbise bile almamışlar. Köylülerin sayısı ve yaş durumlarını tespit etmeye çalışıyoruz. Gıda paketlerini hazırlıyoruz. Çünkü yanlarına ikamet ettikleri akrabalarının da durumu pek iyi değil. Yaklaşık olarak 50 haneye yakın bir göç eden aile var. Bunların haricinde Bağlar vb. yerleşim birimlerinde çoluk çocuğunu ilçedeki akrabalarının yanına gönderip kendisi köyde kalan insanlar da var. Bunları da hesaplarsak göç eden insan sayısı artıyor. Irak'a göç eden hanelerin olduğuna dair elimizde bir bilgi yok.

Şemdinli- Derecik karayolunun Şemdinli tarafında yaklaşık 20 km'lik alanda yol kapatılmış durumda. Derecik bölgesine geçişler Derya- Boğazlı istikametinden sağlanmaktadır.

Çatışmalarda ölenler ile ilgili kesin bir bilgimiz yok. Basına dört gerilla ve 11 özel hareket timinin öldüğü bilgisi yansıdı. Buradan uçaklardan napalm ve kazan bombalarının kullanıldığı görülebiliyor. Çatışmanın başladığı günden beri Şemdinli ilçe merkezinde tek bir silah sesi dahi duyulmadı. Sadece buradan o bölgeye atılan top sesleri duyuluyor. Çatışma bölgesi hemen şu karşıda görülen dağ silsilesinin ardı olan geniş bölge. Buradan 20 km. derinliğe kadar olan bir alanda çatışmalar yaşanıyor. Edindiğimiz bilgilere göre PKK mevzilenmiş durumda karşılıklı bir çatışma var. Askeri birlikler çıkarma yapmaya çalışıyorlar. Üç gün önce Serteb yaylasına çıkarma yapılmaya çalışıldı. Kobralar vurup skorskiler indirme yapmaya çalıştı. Fakat askerler tekrar geri çekildi. Zaten iki uzman çavuş oradaki indirmede yaşamını yitirdi. Dediğim gibi çatışma alanı hemen karşıımızdaki Goman dağı ve arkasındaki geniş alanda yaşanıyor. Dün çok yakın bir alandan tabura ateş açıldı. 500 metre mesafe idi. Tanklar karşılık verip ateş açtılar. Zaten dumanı şimdi de

görüyorsunuz. Çatışma daha çok hava saldırıları şeklinde devam ediyor. Şu an durum bu. Bölgeye giriş çıkış yasağı devam ediyor.

Halk arasında korku ve tedirginlik var. Çatışmaların başladığı ilk günlerde insanlar dışarı çıkamıyordu, dükkânlar kapalı idi fakat önceki günlere nazaran insanlar iftardan sonra dükkânlarını açıyorlar ve çarşıda dolaşabiliyor. Geçen 11 Eylül tarihinde gerçekleşen baskından beri halkta bir tedirginlik hali devam ediyor.” Dedi.

B- Şemdinli İlçe Kaymakamı: Mesut GENÇTÜRK

“Geçen pazartesi günü PKK’lılar Şemdinli- Derecik yolunu kesip kimlik kontrolü yaptılar. Ertesi gün saat üç dört civarında sıcak temas sağlandı.28- 29 Temmuz 2012 tarihlerinde çatışmalar çok şiddetlendi. Çatışmalar bugün itibariyle hala devam ediyor. Çatışmaların uzun sürmesinin sebebi çatışmanın geniş bir alanda farklı noktalarda olmasından kaynaklanıyor. Vatandaşlarımızın herhangi bir can ve mal kaybı anlamında bir sıkıntısı yok. Çarşayı gördünüz herkes işinde gücünde. Malatya’ya intikal eden herhangi bir cenaze yok. Bizim elimizde herhangi bir PKK’li cenazesi yok. Operasyonlar devam ettiği için herhangi bir arama tarama faaliyeti yapılmadı. Dolayısıyla kayıplar hakkında o zaman bilgi sahibi olabileceğiz. Operasyonun bir iki gün içerisinde bitmesini umuyoruz. Olaylar şu gördüğünüz Goman dağı etrafında cerayan etti. İnsansız Hava araçlarından tespit edildiğine göre uçak bombardımanı sonucu ölen 17 tane PKK’li cenazesi var. Çatışma süreci içerisinde iki uzman çavuş şehit oldu 13 tane de yaralımız var. Askeri birliklerimiz Derecik yolu istikametinde ilerliyor. Yol boyunca zaman zaman taciz ateşine maruz kalıyor. Mayın temizleme faaliyetlerinin bugün bitmesini bekliyoruz. Ardından arama ve tarama işlemleri yapılabilecektir. (heyetimiz bölgedeki Bağlar(Nehri) köyüne gitme isteğinde bulununca) bölge güvenlik gerekçesiyle giriş çıkışlara kapalıdır. Çatışma bölgesindeki Navrezan mezrasında elektrik kabloları zarar gördüğü için şu an iki gündür Derecik bölgesine elektrik verilemiyor. Biz güvenlik nedeniyle Tedaş ekiplerini bölgeye sevk edemiyoruz.

Çatışmalar henüz tam yoğunlaşmamışken Goman dağı bölgesinde bulunan Yiğitler köyü sakinleri köylerine geri dönmeye çalışırken köyün yaklaşık 200 metre yakınında PKK’lilerin ateşine maruz kaldıkları için geri dönmek zorunda kaldılar. Köylüler ancak çocuklarını alabildiler. Bu köylüler Şemdinli ilçe merkezi ya da civar köydeki akrabalarının yanına yerleşmiş durumdadır. En fazla yüz elli civarında kişi köyünü terk etti. Vatandaşlarımızın Terörle mücadele kapsamında zarar ziyanları karşılama maddesi gereğince olayların durulmasından sonra yapılacak tespitler neticesinde zararları karşılanacaktır. Vatandaşlar köylerine gitmek için bize başvuruyor fakat güvenlik gerekçesiyle biz şu an buna müsaade etmiyoruz. Kendilerinden biraz daha sabırlı olmalarını bekliyoruz, operasyon bitince güven içerisinde köylerine gidebilecekler. Talep edilmesi halinde biz vatandaşlarımızı öğretmenevi ve otelde misafir edebiliriz. Bugün itibariyle göç eden aile başına 1.000 Tl. vermeyi düşünüyoruz. Operasyonun bir iki güne kadar sonlanmasını bekliyoruz. Ardından vatandaşlarımız normal hayatlarına dönebilecekler.”

C- Cumhuriyet Savcısı: Oktay AKKAYA

“Bize olayla ilgili herhangi bir vaka bildirilmedi. Bize iki askerin şehit olduğu ve 13’ünün de yaralı olduğu bilgisi ulaştı. Dört tane PKK’lı cenazesinin Malatya adli tıp kurumuna götürüldüğü bilgisi doğru değil. Cenaze sahipleri bize dilekçe ile başvurular fakat bize böyle bir cenaze intikal etmediği için herhangi bir işlem yapmadık. Operasyonlar devam ettiği için

bizim bölgede gerekli araştırmaları yapma imkanımız yok. Ancak operasyonlar bittikten sonra biz bölgede gerekli incelemeleri yapabileceğiz.”

D- Köylüler:

- 1- Sait ÇİFTÇİ: (57 yaşlarında, Şemdinli) (Kürtçe yapılan mülakat Türkçeye çevrilmiştir)
“Çatışmalar başladığı andan itibaren topların sesinden ve can güvenliğimizden dolayı köyü can havliyle terk ettik. Toplar evimizin yakınında yerlere düşüyordu. Biz ancak çoluk çocuğumuzu alıp kaçabildik. Daha sonra hayvanlarımızı almak için arabayla köye gittik. Köye 200 metre kala arabamızın önüne ateş açıldı. Biz de köye varamadan geri gelmek zorunda kaldık. Kimin bize ateş ettiğini öğrenemedik.”
- 2- Kadriye ÇİFTÇİ: (50 yaşlarında, Şemdinli) (Kürtçe yapılan mülakat Türkçeye çevrilmiştir)
“Bizim başımıza gelen kimsenin başına gelmesin. Bu aziz ramazan ayında derbeder olduk. Evimiz ve barkımızdan olduk. Devletin bize sahip çıkmasını istiyoruz. Evimizi barkımızı olduğu gibi bırakıp ancak canımızı kurtardık. Davarlarımız kuzularımız keçilerimiz ahırlarda aç ve susuz bir şekilde kaldı. Yeter artık analar ağlamasın. Bu kan dursun. Vallahi garip gureba ayaklar altında ezilmekte perişan olmakta.”
- 3- Ferik YAŞAR: (45 yaşlarında, Şemdinli) (Kürtçe yapılan mülakat tarafımızdan Türkçeye çevrilmiştir)
“Burada şimdi akrabalarımızda kalıyoruz. Biz kaymakamlığa başvurduk. Ramazan için bize yardım edeceklerini söylediler. Fakat barınma ihtiyacımız için bir şey demediler. Şimdiye kadar herhangi bir yardım almadık. Biz şu anda bağımıza bahçemize evimize hayvanlarımıza ne oldu bilmiyoruz. Köye gidemiyoruz. Hayvanlarımız tek geçim kaynağımız. Şimdi onlar var mı yok mu bilmiyoruz. Gelirken de yanımıza hiçbir şey alamadık. Bu arkadaşın babası hasta, annesi de boğazından ameliyat oldu. Buradan gördüğümüz kadarıyla uçaklar sürekli bombalıyor. Köyümüz ne haldedir evlerimiz yıkıldı mı kaldı mı hayvanlarımız ne durumdadır bilmiyoruz.”
- 4- Halit KAPLAN: (50 yaşlarında, Şemdinli) (Kürtçe yapılan mülakat tarafımızdan Türkçeye çevrilmiştir)
“Biz bu halde köye gitmek istemiyoruz. Sürekli çatışma ortamında yaşayamayız. Şimdi köyümüzde büyük maddi hasarlar oluşmuştur. Evlerimiz belki içinde yaşanamayacak durumdadır. Ekinlerimiz harap olmuştur. Hayvanlarımızdan umudu kestik. Bombalar öldürmese bile açlık ve susuzluktan ölecekler. Çünkü çoğunun bağına açmaya ahırdan çıkarmaya fırsatımız bile olmadı. Çocuklarımızın psikolojisi bozuldu. Kapı sesinde bile irkiliyorlar. Otlarımız gitti. Arı kovanlarımız ne haldedir bilmiyoruz. Gündüz toplar atılıyor akşamları da uçaklar bombalıyor. Nasıl bir köy ile karşılaşacağımızı merak ediyoruz. Ama en çok hayvanlarımızın ne halde olduğunu merak ediyoruz. Allah'ın bu ramazan hürmetine bu kardeş kavgasına son vermesi için dua ediyoruz.”

GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME

- 1- Şemdinli'ye ulaştığımızda İlçe merkezinden rahatlıkla görülen Goman dağından dumanlar yükseldiğini ve helikopterlerin bölge üzerinde uçtuklarını, olay mahali olan Derecik bölgesine doğru zırhlı araçlarla askeri sevkiyatın devam ettiğini, Şemdinli ilçe

- merkezinde herhangi bir olağanüstü durum olmadığını, ilçe merkezinde vatandaşların normal hayatlarına devam ettiği,
- 2- Olay bölgesine geçişlerin devam eden çatışmalar ve can güvenliği endişesiyle engellendiği,
  - 3- Yerel halkın, mülki ve idari amirlerin de yaşananlar hakkında sağlıklı bilgiye sahip olmadığı,
  - 4- 23 Temmuz 2012 tarihinde Bağlar (Nehri) ve Günyazı (Qelaşk) köyü kırsalında bulunan Goman ve Efkar dağları bölgesinde devam eden çatışmaların halen devam ettiğini,
  - 5- Şemdinli kırsalında çatışmaların devam ettiği on gün boyunca Şemdinli ilçe merkezinde herhangi bir hareketlilik ve/veya çatışma yaşanmadığı, hayatın rutin akışının devam ettiği,
  - 6- Çatışma alanının İlçe merkezine yakın olması nedeniyle Uçak ve helikopterden atılan bombalar ile topçu atışlarının ilçe merkezinden rahatlıkla görülebildiği, çatışma alanında çıkan yangın ve bombardımana ait duman ve izlerin görülebildiği, köylerini boşaltan halkın bu nedenle tedirgin olduğu,
  - 7- Çatışmalarda hayatlarını kaybedenler ile ilgili olarak farklı kaynaklardan farklı bilgiler alındığı, kimi kaynaklarda 2 uzman çavuş, ve 39 PKK'lının hayatını kaybettiği, 13 askerin yaralandığı ifade edilirken; başka kaynaklarda 4 PKK'lının, 49 askerin öldüğünün belirtildiği bölgede arama tarama faaliyeti yapılamadığı için alınan bilgilerin sipekülatif olduğu ve doğru bilgiye ulaşamadığı, öldürülen PKK'lılara ait resmi makamlarda ceset bulunmazken, ölen 2 askere ait cenazenin resmi makamlarda bulunduğu,
  - 8- Çatışma bölgesinde bulunan Yiğitler mezrası ve Çem mezrasının köylüler tarafından güvenlik nedeniyle tamamen boşaltıldığı, Bölgedeki diğer köy ve mezralardan da göç eden aileler bulunduğu, kimi kaynaklarda köylerin zorla boşaltıldığına dair iddiaların gerçeği yansıtmadığı, köylülerin kendi inisiyatifleri ile bölgeden uzaklaştıkları,
  - 9- Göç eden köylülerin yanlarına hiçbir eşyalarını alamadığı, köylülerin büyük çoğunluğunun değerli eşya ve hayvanlarını köylerinde bıraktığı, çok az sayıda ailenin az sayıda hayvanlarını beraberinde getirebildiği, köylülerin geride bıraktıkları hayvanlarından umutlarını kestiği,
  - 10- Göç eden köylüler için herhangi bir barınma imkanı sağlanmadığı, köylülerin kendi imkanlarıyla ilçe merkezi ve civar köylerdeki akrabalarında ikamet ettiği,
  - 11- Göç eden köylülere şu ana kadar herhangi bir nakdi veya ayni yardım da bulunmadığı,
  - 12- Hem göç eden çocukların, hem de ilçe merkezindeki çocuklarının psikolojilerinin bozulmaya başladığı ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğu,
  - 13- Çatışmalar halen devam ettiğinden bölgede arama ve tarama faaliyetleri yapılamadığı, bu nedenle can ve mal kaybına ilişkin hasar tespiti yapılamadığı,
  - 14- Çatışmalar nedeniyle bölgede orman yangınlarının görüldüğü ve ekolojik dengenin, ve yaban hayatının zarar gördüğü,
  - 15- Bölgede uzun yıllardır devam eden çatışmalar düşünüldüğünde bu kadar uzun süreli bir çatışmaya rastlanmadığı,
- Gözlemlenmiştir.

SONUÇ VE KANAAT

Bölgede yapılan görüşmeler ve edinilen izlenimler değerlendirildiğinde bölge halkının çatışmalardan rahatsız olduğu, çatışmaların artık sona ermesini istediği ve bütün yüzlerde bıkkınlık hissini göze çarptığı, Kürt sorununun barışçıl yollarla çözülmesine

ihtiyacın her geçen gün arttığı, çatışma halinin halklar arasında duygusal kopuşun hızlanmasına neden olduğu, çatışmaların insan hayatını tehdit etmesi yanı sıra çatışmalar nedeniyle çıkan yangınlarda ve kullanılan silahlarla bitki ve hayvan yaşamının yok edildiği, ekolojik dengenin özellikle çıkan orman yangınları ile geri dönülemez derecede zarar gördüğü, insanların zaten sınırlı olan tarım ve hayvancılık gibi geçim kaynaklarının çatışmalar nedeniyle tahrip edildiği, barınma ve beslenme problemleri ile psikolojik problemlerin insan ve doğa sağlığı üzerinde olumsuz neticelere neden olduğu görülmektedir. Yıllardır ülkenin en önemli sorunu olarak karşımızda duran “Kürt Sorunu” daha fazla ertelenmeden barışçıl yollarla bir an önce zme kavuşturulmalıdır. Savaşı/atışmayı iktidar alanı olarak gören ve çatışmalar vasıtasıyla iktidar alanını ikame eden tüm taraflar barışçıl halklar tarafından tasfiye edilmeli ve şiddetin diline karşı barışın sesi yükseltilmelidir. Diğer taraftan on günü aşkın süredir süren çatışmalara ilişkin kamuoyunun bilgilendirilmemesi, kamuoyunun bilgi edinme hakkının ihlali olduğu gibi kamu vicdanında tedirginliğe ve korkuya neden olan yanlış bir uygulamadır. Kamu otoritesi şemdinli’de yaşanan olaylara ilişkin, yaşanan mal ve can kayıplarını da içeren detaylı ve şeffaf bir bilgilendirme ile kafalardaki soru işaretlerini gidermelidir.

Mazlumder GYK yesi Sabiha ÜNLÜ
Mazlumder Hakkari şube Başkanı Cengiz şEN,
Mazlumder Hakkari şube Başkan Yardımcısı Yaşar KAPLAN